

International Association of
Educating Cities
Association Internationale des
Villes Éducatrices
Asociación Internacional de
Ciudades Educadoras
Associazione Internazionale delle
Città Educative

Oktató városok kartája

Az 1990-ben Barcelonában tartott Oktató Városok I. Nemzetközi Kongresszusán képviselt városok Kartába foglalták azokat az alapelveket, melyek a város oktatási hajtóerejét jelentik; abból a meggyőződésből, hogy lakosaik nevelése, oktatása és képzése nem hagyható a véletlen kénye-kedvére. E Kartát a 3. Nemzetközi Kongresszuson – Bologna, 1994 – és Genovában, 2004-ben módosították annak érdekében, hogy tökéletesítsék és adaptálják elveit a velünk szembekerült új kihívásokhoz és társadalmi szükségletekhez.

A Karta az Emberi Jogok Egyetemes Deklarációján (1948); a Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezményén (1966); az Oktatást Mindenkinék Világdeklaráción (1990); a Gyermekről szóló Világtalálkozón elfogadott Egyezményen (1990) és a Kulturális Különbözőségekről szóló Egyetemes Deklaráción (2001) alapszik.

Bevezetés / Preambulum

Napjainkban mind a nagy, mind a kis város számtalan oktatási lehetőséget kínál lakóinak, sokkal inkább, mint bármikor korábban. De ezekkel együtt; a várost negatívan használt oktatási erők is befolyásolhatják. Így vagy úgy, a város lényeges elemeket hordoz magában átfogó oktatási és képzési értelemben, amellyel egyetlen komplex rendszert alkot; oktatási figyelem tárgyát jelentve, és egy állandó, sokoldalú, sokarcú oktatási ügynökként képes a nemkívánatos, ártalmas oktatási elemeket ellensúlyozni.

Az oktató város saját személyiséggel rendelkező város, amely integráns részt formál nemzetével. Következésképpen identitása az országáéval kölcsönös összefüggésben van. Az oktató város nem öntartalmú; környezetével, országában más városokkal, nemzetének más központjaival és más országok hasonló városaival eleven kapcsolatban áll. E kapcsolatrendszer célja a tanulás és tapasztalatcsere s mindezek által lakói életének gazdagítása.

Az oktató városnak vállalnia és fejlesztenie kell ezt a funkciót amellet, hogy vállalja hagyományos funkcióit is (gazdasági, szociális, politikai funkcióit és szolgáltatásokat biztosító szerepét), miközben figyelmét minden lakosára egyaránt vonatkozóan az oktatásra, támogatásra és fejlesztésre összpontosítja. Az oktató város a gyerekeknek és a fiataloknak ad elsőbbséget, de elkötelezettséggel az élethosszig tartó tanulásba való bevonás révén minden korosztályra.

Az okok, melyek e funkcionális szerepet igazolják: szociálisak, gazdaságiak és politikaiak; lényegében egy hatékony, együttélés-alapú kulturális és oktatási projektre irányulnak. Ezek a XXI. század nagy kihívásai: mindenekelőtt vagy először is, az oktatásba való „befektetés” minden egyes ember vonatkozásában, abból a célból, hogy megnövekedjenek az ember képességei saját emberi potenciáljának kifejezésére, erősítésére és fejlesztésére; a maga egyediségével, teljesítőképeségével, alkotóerejével és felelőségével. Ugyanakkor vagy másodsor: javítani kell a teljes egyenlőség elérésének céljából a kondíciókat; hogy mindenki úgy érezhesse, hogy tiszteletet tanúsítanak irányában és ő maga is tiszteletben tart mindenki mást; képesnek kell lennie párbeszédre. És, harmadszor: mindezeket a tényezőket egyesítve tudjunk – városról városra – egy igazi tudós társadalmat létrehozni, mely nem zár ki senkit, mert mindenki számára biztosítanunk kell – más dolgok mellett – az információs és kommunikációs technológiákhoz való könnyű hozzáférést, melynek révén mindenki elérheti teljesítőképeségének maximális eredményességét.

Az oktató városok – formális oktatás intézményeikkel, nem-formális hatásaival (melyek a formális oktatási rendszeren kívüli oktatási célúak) és informális intervencióival (melyek sem célzatosak, sem tervezettek) – együtt kívánnak működni a tapasztalatok cseréjében; bilaterális vagy multilaterális viszonylatban. Az együttműködés szellemében az oktató városok kölcsönösen segítséget nyújtanak egymásnak tanulmányok készítéséhez vagy beruházási projektekhez, vagy a közvetlen kooperáció, vagy nemzetközi testületekkel való együttműködés útján.

Az emberek életét nem csupán a változások lépcsőjén való továbbjutás jelenti, hanem a fokozatokat illetően valódi, autentikus változás is jellemzi. A személyeknek képezniük kell magukat – mert egyrészt kritikusan kell alkalmazkodniuk folyton változó környezetükhöz, másrészt aktívan kell részt venniük a kihívásokban és lehetőségekben, melyek a gazdasági és társadalmi folyamatok globalizációjának eredményeként nyílnak meg – hogy be tudjanak avatkozni helyi kis világukon keresztül a nagy és komplex nemzetközi színpátjukba,

valamint annak érdekében, hogy autonóm szereplők maradjanak a gazdasági és politikai erőművek által vezérelt információs áradattal szemben.

Másrészt, a gyerekek és a fiatalok már nem passzív szereplők társadalmuk – és ezért, éppen úgy: városuk – életében. 1989. november 20-án, az Egyesült Nemzetek Kongresszusán, mely egyébként továbbfejlesztette és kötelezőnek fogadta el az 1959-es Egyetemes Deklaráció alapelveit, a gyermek városlakókat teljes polgári és politikai jogkörrel ruházta fel. Tehát, élvezhetik az egyesülési és részvételi jogokat, érettségüknek megfelelően.

A gyermekek és fiatalok védelme városainkban már nem merül ki abban, hogy csupáncsak védjük őket, mint olyanokat. Az is fontos, hogy helyet találjunk nekik a felnőttek mellett, akik – polgári erényükből kifolyólag – sikert éreznek a többgenerációs együttélésben. A XXI. század kezdetén világosan látszik, hogy mindegyik generációnak szüksége van az élethosszig tartó tanulás lehetőségeire – mely lehetőségeket állandóan korszerű szinten kell tartani.

Alakulóban van a globális polgáriság, (– még akkor is, ha még mindig nincs globális demokratikus struktúránk; ha még mindig számos ország van, ahol nem érték még el a demokrácia kielégítő megjelenését és alkotmányba foglalását – bár tiszteletben tartjuk nagyszerű szociális és kulturális megoldásaikat –) ahol a régebbi demokratikus hagyományokkal rendelkező demokráciák elégedettek lehetnek demokratikus rendszereik minőségével. Ebben az összefüggésben a városoknak minden országban akcióba kell lépniük, helyi léptékeik szerint, mint egy-egy platform a demokratikus polgárság kísérleti kialakítására és konszolidálására, mint – erkölcsi és polgári értékek oktatásán át – a békés együttélés támogatója, tiszteletben tartva a kormányzás lehetségesen különféle formájú sokféle természetét, ahogy az, mint széleskörű képviselő; részvételi mechanizmusok kormányosa működik.

A különbözőség, a sokféleség a modern városban benne rejlik és az az érzésünk, hogy ez a jövőben még inkább így lesz. Ennek megfelelően, az oktató várossal szemben lévő kihívások egyike az, hogy törekedjünk az azonosság és különbözőség közötti egyensúlyra és harmóniára, figyelembe véve a város különböző közösségeinek erre való hatását és valamennyi lakos jogát ahhoz, hogy érezhetően elismerjék az ő saját kulturális identitását.

A bizonytalanságok világában élünk, mely táptalajt ad a biztonságra törekvésnek – ez gyakran fogalmazódik meg úgy, mint a másik tagadása és mint kölcsönös bizalmatlanság. Az oktató város ennek tudatában van, és nem keres egyszerű, egyoldalú megoldásokat; elfogadja ezt az ellentmondást és előtérbe helyezi az okos, párbeszédre és részvételre épülő folyamatokat, mint a haladás és a bizonytalansággal való küzdelem legjobb útját.

Mindezekkel meghatározásra került a jog egy oktató városhoz. Ezt a jogot úgy kell érteni, mint az oktatáshoz való alapvető jog hatékony kiterjesztését. A források és

a város oktatási kapacitásának egy igazi fúziójára van itt szükség, az iskolarendszerű és a felnőttkori oktatás fázisaiban, az oktatási, munkaerő-piaci és szociális rendszerek közös, rendezett fejlesztésével együtt.

A jog egy oktató városban való éléshez megfelelő garanciával kell, hogy járjon – a mindenkire egyaránt vonatkozó egyenlőség, társadalmi igazságosság és földrajzi kiegyensúlyozottság alapelveinek vonatkozásában.

Ez hangsúlyozza a helyi önkormányzatok felelősségét abban az értelemben, hogy fejleszteniük kell valamennyi oktatási lehetőséget a városban belül, beleértve azt is, hogy politikai projektjeibe építse be az oktató városok alapelveit.

ALAPELVEK

I. A jog egy oktató városhoz

1.

Valamennyi városlakónak joga van a város által felkínált – oktatási, szórakozási, egyéni gyarapodási célú – eszközök és lehetőségek szabadon és egyenlő esélyekkel megvalósítható eléréséhez. A jog egy oktató városhoz úgy értendő, mint az oktatáshoz való alapvető, mindenkit megillető jog kiterjesztése. Az oktató város állandóan, a legkülönbözőbb módokon rendeli újra meg újra az élethosszig tartó tanuláshoz a lakóit. És hogy mindez lehető legyen, minden csoport figyelembe veendő az ő különös igényeivel.

A várostervezés és -irányítás folyamatában megfelelő intézkedések kerülnek meghozatalra és foganatosításra az egyenlő esélyek jogainak érvényesítését korlátozó bármiféle – beleértve fizikai – akadályok leküzdésére. Ez mind a városi önkormányzat, mind más, a város életére hatást gyakorló intézmény felelőssége. A városlakók maguk is elkötelezettek ehhez a feladathoz, magánszemélyi alapon éppúgy, mint azon egyesületeken és szövetségeken keresztül, ahol tagsági nyilvántartásban szerepelnek.

2.

A város támogatja az oktatást mind különfélesége, mind a megértés, nemzetközi szolidaritás, együttműködés és a világbéke vonatkozásában. Ez egy olyan oktatás, mely küzd a megkülönböztetés bármely formája ellen. Az oktató város táplálja a kifejezés, kulturális különbözőség és azonos feltételekkel megvalósuló párbeszéd szabadságát. Hasznára fordítja mind az avantgárd kezdeményezéseket, mind a népszerű kultúrákat, függetlenül attól, hogy mi azok eredete. Hozzá fog ahhoz járulni, hogy kiegyenlítsen egyenlőtlenségeket, melyek pusztán kereskedelmi kritériumokon alapuló kulturális termékekből keletkeztek.

3.

Egy oktató város táplálja a generációk közötti párbeszédet, nem csupán mint a békés egymás mellett élés egyfajta formájaként, hanem mint útkeresést közös projektekhez, melyeken különböző korú személyek csoportjai vesznek részt. Ezek a projektek legyenek polgári inicitiatíva- és tevékenység- orientáltságúak, melyek értéke pontosan a generációkat átölelő jellegben és a különböző életkorúak csoportjainak sajátjaként rendelkezésre álló gyakorlottságok és értékek hasznosításában áll.

4.

Az oktatási karakterű önkormányzati politikákat mindig úgy kell értelmezni, mint egy szélesebb értelmezésre tett hivatkozást, melyet a társadalmi igazságosság, demokratikus közösségi szellem, életminőség és az egyéni lakossági oktatás, képzés, nevelés alapelvei inspiráltak.

5.

Az önkormányzatok vállalkozni fognak hatalmuk eredményes gyakorlására az oktatási ügyekben. Függetlenül attól, hogy e hatalom milyen hatósugarú, széleskörű és integrált oktatáspolitikát kell előterjeszteniük annak érdekében, hogy az magába foglalhassa a formális, nem-formális és informális oktatás, és a különböző kulturális megnyilvánulások, információforrások és a város valóságának felfedezési útjai mindenféle változatát.

6.

Annak érdekében, hogy a megfelelő tevékenységre vállalkozzanak, az önkormányzati politikáért felelős személyeknek be kell szerezniük a helyzetről a pontos információkat és a lakosság konkrét igényeit. Következésképpen tanulmányokat és felméréseket kell készíttetniük és azokat naprakészen kell tartatniuk, valamint a köz számára elérhetővé kell tenniük, valamint olyan csatornákat kell létesíteniük, melyek állandóan nyitva vannak egyének és csoportok előtt, hogy lehetővé tegyék külön javaslatok és általános politikák alakítását.

Továbbá, az önkormányzat a maga döntéshozatali eljárásában, illetékességének bármely területén figyelemmel lesz döntéseinek oktatási és képzési vetületű következményeire.

II. A város elkötelezettsége

7.

A városnak tudnia kell, hogy miképp lehet felfedezni, megőrizni és közszemlére tenni saját komplex mibenlétét. Ez egyedivé teszi és alapot szolgáltat a lakosaival és más városokkal való gyümölcsöző párbeszédhez. Szokásainak és hagyományainak összhangban kell lenniük a nemzetközi életmódokkal. Ilymódon lesz lehetősége egy vonzó képet festenie magáról, anélkül, hogy tönkretenné természeti és társadalmi környezetét.

Ugyanakkor, a város támogatja az ott beszélt nyelvek tudását, tanulását és alkalmazását – mindezeket a társadalmi kohézió tényezőiként integráló elemeknek használja.

8.

A város alakulását és növekedését úgy kell irányítani, hogy az harmonikus legyen az új szükségletekkel, múltja építményeinek és jelképeinek megőrzésével, létüknek fenntartásával. A várostervezésnek tekintettel kell lennie arra, hogy a városi környezet nagy hatással van az egyének fejlődésére, személyes és szociális aspirációik, törekvéseik integrációjára, és ellen kell állnia a generációk elkülönítésének és a különböző kultúrájú emberek – kik sokat tanulhatnak egymástól – szegregációjának.

A város fizikai urbánus tereinek szervezése meg kell, hogy feleljen az elérhetőség, akadálymentes bejárás, találkozás, rokonság, játék és szórakozás, szabadidő követelményeinek éppúgy, mint a természet közelben tartásának. Az oktató városnak különösen nagy figyelmet kell fordítania a várostervezés során a mozgás- vagy érzékszervi korlátozottak, az idősek és gyerekek szükségleteire, a felszereltségeket és a szolgáltatásokat tekintve; annak érdekében, hogy olyan városi környezetet garantálhasson számukra, ami éppúgy barátságos, mint - korlátaikat látva – tisztelettudó, és nem kívánja csorbítani a lehető legnagyobb függetlenségüket.

9.

Az oktató városnak bátorítania kell a kritikus, egyetértésre törekvő szempontból eredő lakossági/polgári részvételt. Hogy ezt tehesse, a helyi önkormányzatnak biztosítania kell a nép számára az általuk igényelt tájékoztatást és szorgalmaznia kell – egy integrált perspektívából – az etikai és városlakói értékek vonatkozásában az iránymutatást és az oktatási, nevelési tevékenységeket. Ugyanakkor, az oktató városnak arra kell használnia intézményeit, valamint városlakói és társadalmi szervezeteit, hogy a közösségi projekteken való lakossági részvételt élénkítse; figyelembe véve az egyéni kezdeményezéseket és más, spontán részvételi formákat.

10.

Az önkormányzati adminisztrációnak olyan terekkel, eszközökkel és közszolgáltatással kell városát ellátnia, amelyek valamennyi lakos egyéni, társadalmi, morális és kulturális fejlődésére számára alkalmasak; különös figyelmet fordítva a gyerekekre és a városi ifjúságra.

11.

A városnak – minden lakosa számára – garantálnia kell az életminőséget. Ez megköveteli, hogy egyensúlyt teremtsen a természeti környezettel, biztosítsa a jogot az egészséges környezethez éppúgy, mint jogot a lakáshoz, foglalkoztatáshoz, szabadidőhöz és tömegközlekedéshez, egyebek mellett. Ugyanakkor, a város aktívan támogatja az egészséges életmódra nevelést

és minden lakosának részvételét a fenntartható fejlődés legjobb gyakorlati megoldásaiban.

12.

Az oktatási projekt, ami explicit és implicit a város felépítésében és rendszerében; az értékek, amiket támogat; az életminőség, amit kínál; az ünnepek, amiket szervez; a sokféle kampánya és projektje – mind-mind legyen tárgya a reflektáló töprengésnek, meggondolásnak és részvételnek, együtt a nép egyéni és közösségi gyarapodáshoz szükséges eszközökkel.

III. Lakosainak szolgálata

13.

Az önkormányzat minden kulturális, rekreációs, tájékoztató, hírverés-célzatú és egyéb, (fel)kínált tevékenységének hatását értékelni fogja, éppúgy, mint a valóság jelenségeinek hatását, mert azok közvetlen hatást gyakorolnak a gyerekekre és az ifjúságra. Ilyen esetekben az önkormányzat nem-tekintélyvel cselekszik; megkísérli a racionális magyarázat vagy értelmezés megfogalmazását. Az önkormányzat biztosítani fogja az egyensúly tartását a védelem igénye és a felfedezéshez szükséges autonómia igénye között. Az önkormányzat oktatási, nevelési fórumokat és eszmecsereket, vitákat is fog biztosítani, beleértve a városok közötti csere-programokat, annak érdekében, hogy lehetővé tegye minden lakosának a városi környezet okozta változások teljes elfogadását.

14.

A város erőfeszítést fog tenni azért, hogy a szülőknek biztosítsa azt az oktatást, melyre szükségük van annak érdekében, hogy gyermekeiket a felnőtté válásig felneveljék; valamint azért is, hogy magukénak érezhessék városukat a kölcsönös tisztelet szellemében. Ugyanebben a vénában projekteket fognak létrehozni általában az oktatási szakembereknek és a népnek (magánszemélyeknek vagy közszolgálatban dolgozóknak), olyanoknak, akik oktatási, nevelési feladatok elvégzésére vállalkoznak anélkül, hogy ennek tudatában lennének. Az oktató város azt is biztosítani fogja, hogy a rendőrség és a civil védelmi szolgálatok, amelyek közvetlenül az önkormányzattól függenek, egybehangoltan tevékenykedjenek ezekkel a javaslatokkal.

15.

A városnak fel kell ajánlania lakóinak azt a perspektívát, hogy foglalják el helyüket a társadalomban: biztosítani kell nekik a személyre szóló szükséges tanácsadást magánügyeikre és szakmai karrierükre vonatkozóan, és lehetővé kell tenni számukra, hogy részt vehessenek társadalmi megmozdulásokban. Az oktatás és munka speciális területein különösen fontosnak kell tartanunk azt a szoros kapcsolatot, amelynek lennie kellene az oktatás tervezése és a munkaerő-piaci elvárások között.

Tehát, a város képzési stratégiát fogalmaz meg, mely figyelembe veszi a társadalmi elvárásokat, együttműködik a szakszervezetekkel és a munkaadói szövetségekkel a munkahelyteremtéseket illetően, valamint a formális és nem-formális[2] élethosszig tartó tanulásban, képzésben.

16.

A városnak ismernie kell a megtapasztalható kirekesztés és marginalizálódás mechanizmusait és azok számos formáját, és ki kell fejlesztenie a szükséges határozott akciópolitikát. Különös figyelmet kell fordítani az újonnan érkezett személyekre, akár bevándorlók, akár menekültek; nekik joguk van szabadon érezni, hogy a befogadó város az ő sajátjuk. A város igyekszik erősíteni a szociális kohéziót a szomszédok, mindenfajta életstílus között.

17.

A beavatkozás, mely minimalizálja a különbségeket, sokféle formájú lehet, de mindig a személy megismerésén; az egyes egyének érdekei által kialakított modellen, és azokon a jogokon kell alapulnia, melyre ők jogosultak. Bármely jelentős tethnek garantálnia kell a különböző érdekelt adminisztrációs testületek közötti, valamint az ezen testületek szolgáltatásai közötti koordinációt. A város ugyancsak szorgalmazza az adminisztrációk és a városlakók – akik szabadon és demokratikusan szerveződtek intézményekké az úgynevezett harmadik szektorban mint nem-kormányzati szervezetek és hasonló szövetségek – közötti kooperációt.

18.

A város bátorítja szövetségek alakítását, mint a részvétel illetve városlakói együttes felelősség-vállalás formáját; annak érdekében, hogy kanalizálja azokat a cselekedeteket, melyek a közösségnek szolgáltatásokat nyújtanak, valamint hogy megszerezzen illetve közzétegyen információt, anyagot és ötleteket annak érdekében, hogy az egyén szociális, morális és kulturális fejlődését segítse. Ugyanakkor, a város hozzájárul az oktatási tevékenységekhez, úgyhogy a nép részt vehet a szövetségek életében előforduló döntéshozatalban és a tervezésben és a menedzselési folyamatokban.

19.

Az önkormányzatnak hatékony, érthető tájékoztatást kell garantálnia és ösztönöznie kell lakóit arra, hogy tájékozódjanak a történésekről. Figyelembe véve a jelenlegi hatalmas információözyben a válogatás, megértés és felhasználás értékét, az oktató város mindenki számára elérhető forrásokat bocsát rendelkezésre. Az önkormányzat felkutatja azokat a közösségeket, amelyek különös figyelmet igényelnek, és rendelkezésükre bocsátja a nekik szabott tájékoztatást, útmutatást; a segítő központokat.

Ugyanakkor a város minden korosztály és társadalmi csoport számára hozzáférhető információs és kommunikációs technológiák használatára képző programokat indít annak érdekében, hogy a kirekesztés új formája ellen harcoljon.

20.

Az oktató város minden lakosának demokratikus értékekre és gyakorlatra (tisztelet, tolerancia, részvétel, felelősség és érdek a köz dolgaiban, programjaiban, örökségében és szolgáltatásaiban) nevelő oktatást kínál – mint egy szükséges, egyre növekvő közösségi célt.

E Charta az aláíró városok elkötelezettségét fejezi ki az ebben foglalt értékek és elvek iránt. Úgy határozza meg magát, mint revízióra és bővítésre – melyeket a jövő szociális fejlődése megkövetelhet – minden vonatkozásban nyitott.

[1]A fordítás alapjául szolgáló szöveg (Charter Of Educating Cities) letöltve az International Association of Educating Cities honlapjáról: www.edcities.org.

[2] Non-formal learning: tudás, jártasság, know-how és kompetencia elsajátítása kevésbé formális tanulási környezetben (munkahely, levelező oktatás; hivatalosan képzésre nem elfogadott munkafolyamat illetve szakmai gyakorlat), amely azonban nem szükségszerűen vezet oklevél vagy bizonyítvány megszerzéséhez.